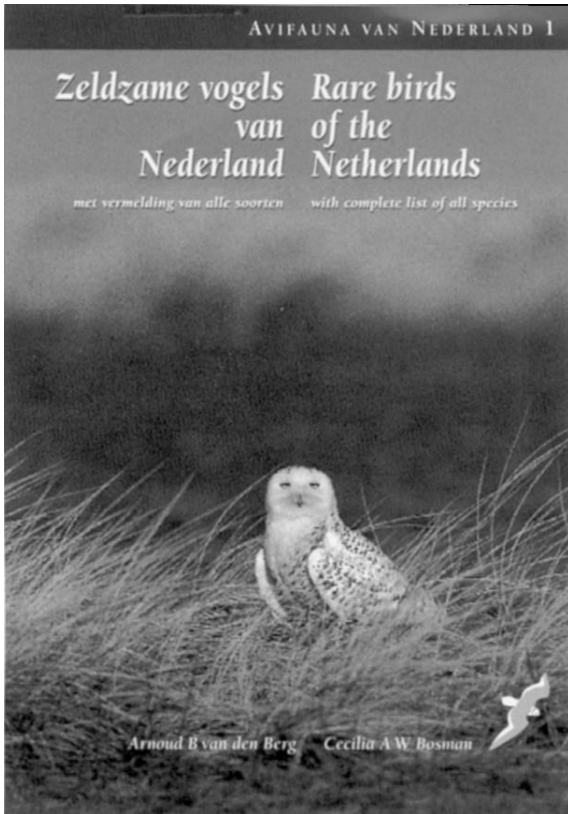

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek

Jelle van Dijk

van den Berg Arnoud B. & Bosman Cecilia A.W.
1999. *Avifauna van Nederland I Zeldzame vogels van Nederland. Rare birds of the Netherlands.* GMB Uitgeverij Haarlem / Stichting Uitgeverij KNNV Utrecht. 397 p. 307 foto's. Prijs f 85,-

In ons land verschijnen bijna elk jaar wel één of meer streekavifauna's. In een dergelijk boekwerk worden alle vogels besproken die in een nauwkeurig omschreven gebied zijn waargenomen, van zeer zeldzame dwaalgasten tot zeer algemene broedvogels. Zo verscheen onlangs nog *De vogels van Nieuwegein*. Onze eigen vereniging produceerde in 1989 *Vogels van Noordwijk en omstreken* en de Vogelclub Katwijk kwam in 1996 met *De vogels van Katwijk*. Voor een landelijk overzicht moeten we evenwel ver in de tijd terug gaan. Voor het laatst verscheen in 1970 als extra nummer van het tijdschrift *Ardea* een landelijk overzicht, getiteld: *Avifauna van Nederland. Lijst van de in Nederland waargenomen vogelsoorten en hun geografische vormen*.

In dit boekwerkje van slechts 110 pagina's werd een beknopt overzicht gegeven van alle in ons land waargenomen vogelsoorten met korte beschrijvingen op het gebied van talrijkheid, verspreiding als broedvogel, trekgedrag en ondersoorten.

Na 1970 brak de tijd aan van de uitgebreide streekavifauna's en de broedvogelatlas van SOVON. Het boek dat het dichtst bij een complete avifauna

kwam, was de *Atlas van de Nederlandse Vogels*, in 1987 gepubliceerd door SOVON. In dit boek werden alle regelmatige broedvogels en trekvogels besproken. Dwaalgasten en zeer zeldzame doortrekkers werden in dit boek evenwel niet behandeld, terwijl ook over deze groep veel gegevens waren verzameld. Dit kwam vooral door toedoen van de in 1979 opgerichte *Dutch Birding Association*. Om in deze lacune te voorzien nam Arnoud van den Berg in 1991 het initiatief zelf een overzicht van alle in Nederland waargenomen vogelsoorten samen te stellen. Deze lijst werd elk jaar door hem bijgewerkt en aangevuld. Enkele jaren geleden werden DBA, SOVON en NOU het eens over een plan dat moest leiden tot een nieuwe Avifauna van Nederland. Er zouden twee delen verschijnen: deel 1 handelend over de zeldzame vogels en deel 2 waarin de schaarse en algemene vogels behandeld werden. Dat deel 1 nu het eerst verschijnt is niet zo verrassend. Alle gegevens waren reeds opgeslagen in de computer van Arnoud van den Berg, zodat hij direct aan de slag kon gaan. Voor deel 2 moest en moet nog veel arbeid worden verricht. Dit deel zal naar verwachting begin 2000 gepubliceerd worden. Voor dit deel zijn kopstukken als Rob Bijlsma, Fred Hustings en Kees Camphuysen aangetrokken.

Zeldzame vogels in Nederland is een geweldig boek, ook als je niet zo fanatiek achter elke zeldzame vogel gaat. Een onvoorstelbare hoeveelheid informatie is in dit boek samengevat. Het boek valt toevallig open bij de Grote Trap. Er wordt niet volstaan met een droge mededeling hoe vaak de soort de laatste jaren is gezien. Nee, we krijgen een prima historisch overzicht van het voorkomen in vroeger tijd (broedvogel!) en van de invasies die deze eeuw in Nederland plaatsvonden. We vinden zo maar een waarneming die de samenstellers van *Vogels van Noordwijk en omstreken* hebben gemist: 20 april 1947 AWD bij De Zilk. Een kaartje van Nederland laat per provincie het aantal gevallen in 1945-96 zien en een staafdiagram geeft een prima beeld van het voorkomen per maand. Het stuk over deze imposante soort wordt geïllustreerd door een sfeervolle plaat van de vogel die in 1996 bij Rolde verbleef. Even verder in het boek valt de uitvoerige bijdrage over de Griel op. Daarentegen moet de Steltkluut het met enkele regeltjes doen. Deze soort zal uitvoerig in deel 2 behandeld worden.

Het is een buitengewoon goede greep geweest om in dit boek in ieder geval de volledige lijst van de in Nederland waargenomen vogelsoorten op te nemen. Met een kleine 2 is aangegeven of de soort in deel 2 behandeld zal worden. Welk criterium gehanteerd is bij het al dan niet opnemen in deel 1, zal voor lezers die niet tot de vaste lezers van *Dutch Birding* behoren, moeilijk te volgen zijn. Zo krijgt de Rosse Franjepoot slechts enkele regeltjes en geen enkele figuur (zal dus in deel 2 behandeld worden), terwijl de Kleinste Jager, voor velen toch net zo zeldzaam als een Rosse Franjepoot, drieëneenhalve pagina krijgt. Het criterium

is: worden de waarnemingen van de soort (nog) beoordeeld door de CDNA (Commissie voor de Nederlandse Avifauna). Of deze aanpak steeds consequent wordt gevolgd is niet helemaal duidelijk. Zo krijgt de Roodmus, met vermelding van een 2, toch een uitgebreide behandeling met kaartje, diagram en foto. Voor velen zal de in dit boek afgedrukte volledige lijst van Nederlandse vogels verrassingen opleveren. In de eerste plaats zien we dat bepaalde vogelnamen, waarvan Arnoud gepoogd had deze gemeengoed te laten worden via zijn vertaling van de vogelgids van Lars Jonsson, niet zijn opgenomen. We spreken nu dus weer van Nonnentje, Paapje en Bokje in plaats van Non, Paap en Bok. Baardman en Goudhaan zijn evenwel als namen gehandhaafd.

In de tweede plaats valt op dat de reeds langer in *Dutch Birding* gehanteerde splitsing van soorten consequent is doorgevoerd. We spreken dus nu van Taigarietgans en Toendrarietgans in plaats van de ene soort Rietgans. De vroegere soort Gele Kwikstaart is gesplitst in de nieuwe soorten: Engelse Kwikstaart, Gele Kwikstaart, Noordse Kwikstaart en Balkankwikstaart. In de derde plaats valt de volgorde van de soorten op. Niet langer is de bekende volgorde: duikers, futen, stormvogels, enz. Nu wordt begonnen met de Anatidae (zwanen, ganzen en eenden), gevolgd door Korhoen, Patrijs en Kwartel. Hierna komen pas de duikers, futen en stormvogels.

Dit bijzondere boek is rijk geïllustreerd met foto's. Slechts een enkele keer was van een zeldzaamheid geen foto voor handen (bijv. Witkeelgors). In het boek staan veel foto's die eerder in *Dutch Birding* werden afgedrukt, maar ook zijn er historische (zwart-wit) opnamen gebruikt. Zo zien we een broedende Lachstern op het voormalige vogeleiland De Beer en het Steppenhoen dat op 24 december 1964 bij De Zilk werd waargenomen. Voor soorten waarvan alleen één of meer vondsten bekend waren, is een foto van een museumexemplaar opgenomen, bijv. van de Siberische Lijster die 1-10-1856 werd gevangen te Noordwijk.

Zeldzame vogels van Nederland vormt een mijlpaal in de Nederlandse ornithologie. Arnoud van den Berg en Cecilia Bosman verdienen een groot compliment voor de buitengewoon nauwkeurige wijze waarop zij dit project tot een zeer goed einde hebben gebracht. Met recht kan hierbij van een standaardwerk worden gesproken. Ook een compliment voor René van Rossum die de lay-out verzorgde. Het boek heeft een gevarieerde, levendige opmaak en ziet er prima verzorgd uit. Dat daarbij soms pagina's waarop veel 'gewone' soorten worden genoemd, wat rommelig ogen (al die rode balkjes bij de standvogels), zal de lezer graag voor lief nemen. Dat dit boek volledig tweetalig is, zal er mede zorg voor dragen dat dit boek ook in het buitenland niet onopgemerkt zal blijven.

Bomen kappen op Calorama?

Jelle van Dijk

Trouwe lezers van de Noordwijkse huis-aan-huis-bladen zal het niet ontgaan zijn dat het bestuur van onze vereniging zich intensief met het landgoed Calorama heeft bemoeid. Voor de Noordwijkers die deze bladen niet zo nauwkeurig doornemen en voor al onze leden die niet in Noordwijk wonen, volgt hier een overzicht van wat er in het afgelopen tijd heeft gespeeld.

Calorama is een klein landgoed dat geheel is omgeven door de bebouwing van Noordwijk-Binnen. Het landgoed is eigendom van en wordt bewoond door de heer H.M. Baron Taets van Amerongen. Een beschrijving van de botanische waarden is te vinden in de *Flora van de Duin- en Bollenstreek (1994)*. De gegevens die hiervoor werden gebruikt, werden verkregen tijdens een bezoek (met toestemming van de baron) in 1992.

Het bos wordt gekenmerkt door dicht opeenstaand loofhout met prachtige oude exemplaren van Zomereik, Amerikaanse eik, Beuk, Rode beuk en Witte paardenkastanje. Dichtbij het landhuis zijn exoten aangeplant als Ginkgo, Gewone magnolia en Reuzenlevensboom. De bodemvegetatie wordt gekenmerkt door het voorkomen van veel stinzenplanten zoals Wilde hyacint, Voorjaars-helmbloem, Knikkende vogelmelk, Gewone vogelmelk

en Prachtframboos. Bij de vijver is Japanse bamboe en Japanse duizendknoop aangeplant. Aan de (zuid)west zijde staan hoge populieren en een dichtere begroeiing van jonger loofhout met veel Gewone esdoorn, Hollandse iep en Zwarte els, gemengd met Beuk, Zomereik en Amerikaanse eik. Opvallende kruiden in deze strook zijn Groot glaskruid, Gewone salomonszegel en Schaduwgras. In 1992 was de muur aan de westzijde nog geheel in tact. Wel was op één plaats vuil over de muur gestort en er was door jongens een hut gegraven.

Na 1992 is de muur in verval geraakt waardoor delen van de muur omvielen of omgeduwd werden. Hierdoor kregen buurtbewoners de mogelijkheid aan de westzijde het landgoed te betreden. Dit betreden bleef helaas niet beperkt tot een korte wandeling of de hond uitlaten. Er werd steeds meer illegaal vuil gestort en de jeugd ging zich soms te buiten aan vernielingen.

Deze ontwikkeling leidde er toe dat een oud plan uit de kast werd gehaald: het landgoed aan de westzijde afsluiten door middel van een lange muur met daartegen woningen. In de jaren tachtig was een dergelijk plan ook al eens gelanceerd, maar in die tijd sneuvelde het plan direct in de gemeenteraad. Een afsluiting met huizen werd niet nodig gevonden, de muur functioneerde immers nog als afsluiting.